

pokoje ugledno prezime. Nimalo ne začuđuje da je i otac Tita Brezovačkoga »konsekventno upotrebljavao prezimenski oblik *Brezovački*« – kad svi mi zadržavamo prezime naših otaca kako je to učinio i naš slavni pisac. Zaista je teško s Alerićem požaliti mladoga Drnišanina, koji, da bi bez pogrešaka progovorio standardnim jezikom, uz pravila o ijekavskom tipu štokavštine mora u školi naučiti i podatke o tom kako treba izmijeniti nekoliko neknjiževnih osobina svojega domaćega govora. Zar je preveliki teret da uz to nauči i pravilo da se mjesna imena na *-ec* dekliniraju kao domaća na *-ac*? Kad se već donose argumenti takve vrste, zar se nije trebalo zamisliti i nešto reći i o naporu koji mora učiniti mladi kajkavac, recima Varaždinac, da usvoji književni jezik, da ovlada književnom fonetikom, akcentuacijom, morfologijom, tvor-
bom, sintaksom, leksikom, pa i onomastikom. A o zajedničkim problemima i mladog Drnišanina i mladog Varaždincea: nije *iz Kladanja* nego *iz Kladnja*, ali nije *iz Vrbanja* nego *iz Vrbanja*; nisu *dubrovničke* nego *dubrovačke* ljetne igre, polja oko Mitrovice nisu *mitrovička* nego *mitrovačka*, vino s Visa je *viško*, a s Cresa *cresko* itd., itd. – u Alerićevu se članku ne govori.

Velik je broj raznorodnih problema u Alerićevu članku, od kojih bi svakomu trebalo posvetiti opsežno lingvističko razmatranje. Neobično zapletena problematika dijalekatske toponomastike u standardnom jeziku zahtijeva i proučavanje svih izvanjezičnih njezinih komponenata, tradicionalnih i emocionalnih – kako bi se pronašlo rješenje koje bi podjednako zadovoljavalo sve one koji se služe svojim književnim jezikom. A k tomu se cilju nismo približili Alerićevim člankom.

O S V R T I

POSTANAK I ZNAČENJE MJESNOG IMENA ZAPREŠIĆ

Današnji službeni oblik mjesnog imena **ZA-
PREŠIĆ** imenica je muškog roda, te se skla-
nja kao imenica muškog roda koja znači što
neživo, i čini se da je nastala imeničkim na-
stavkom *-ić*. Prema Maretijevoj Gramatici
»nastavak *-ić* se veže s osnovama imeničkim
i pridjevskim, a imenice tako postale obično
znače što umanjeno; takvim je imenicama temeljna riječ imenica muškog roda, a vrlo rijetko imenica ženskog roda«. Inače se može utvrditi, kad su posrijedi mjesna imena s ime-

ničkim sufiksom *-ić*, da su to mahom i pre-
zimena, kao *Golubić* (sela kod Benkovca,
Knina i Bihaća), *Izačić* (kraj Bihaća), *Mil-
četić* (na Krku), *Draganić* (kod Karlovca),
Mikšić (kod Slunja), i mnoga druga. Mjesno
ime **ZAPREŠIĆ** nije tako nastalo. Najprije
se može reći da današnji oblik mjesnog ime-
na **ZAPREŠIĆ** nije mogao nastati od imenice
ženskog roda zaprega, u smislu konjske za-
prege, jer da je na tom mjestu bila nekada
važna postaja za izmjenu poštanskih konja,
iz čega bi trebalo proizići **ZAPREŽIĆ**. Među-
tim od zaprega može nastati samo zaprežica,
kao *druga-dražica* i slično. Svakako je zani-

mljivo spomenuti da je Vl. Mažuranić u svojim Prinosima zabilježio imenicu ZAPREŽIĆ, ali od ZAPREG, dakle imenice muškog roda u značenju poveza, rupea; riječ je potvrđena 1552.

Kako je nastalo mjesno ime ZAPREŠIĆ i koje mu je značenje najbolje će nas uputiti jedan domaći izraz na području zaprešićke općine. Govori se, naime, «idem u ZAPREŠIĆE», i to sa glasom Č, a ne možda Ć kako bi izlazilo iz današnjeg oblika imena ZAPREŠIĆ, ako bi posrijedi bila množina! No, tu je riječ o 1. padežu jednine imenice koja u 1. padežu mora glasiti ZAPREŠIĆE, odnosno bez gubljenja ZAPREŠIĆJE. U ovom slučaju imamo tvorbu imenice s nastavkom -je. Martić u svojoj Gramatici piše da se «često taj nastavak nalazi u imenica složenih s kojim prijedlogom, a značenje složenoj imenici izlazi iz obje riječi od kojih je složena». Tako imamo razvoj GORA — ZAGORA — — ZAGORJE, kraj za gorom. Ima mnoštvo mjesnih imena koja su nastala na takav način. Spomenut ćemo samo da su i na području zaprešićke općine tako nastala mjesna imena PRI—GOR(A)—JE > PRIGORJE, zatim POD—GOR(A)—JE > PODGORJE i ZA—PRUD—JE > ZAPRUDE.

Mjesno ime ZAPREŠIĆ, odnosno ZAPREŠIĆJE nastalo je od ZA—PRESJEK(A)—JE. Kod Trebinja u Hercegovini postoji mjesno ime ZAPRESJEKA, čime je potvrđeno nastajanje mjesnih imena u kojima je temeljna riječ —PRESJEKA. No, i ova temeljna riječ često služi kao mjesno ime (tako kod Nevesinja i Višegrada). O značenju imenice PRESJEKA piše u Akademijinom rječniku: «Presjeka, kao dolina preko kake kose ili planine, das Thal, vallis. Presjeka svojim položajem kao da siječe kosu ili planinu», dok za imenicu PRESIKA piše: «put u šumi otvoren tako što su posječena drva; govori se u Istri».

Prema tome imenica ZAPRESEČJE znači kraj iza presjeke, kroz brdo ili kroz šumu.

Na temelju sačuvanih isprava, koje su vrlo brojne, uglavnom iz arhiva obitelji Sermage i kaptolskog arhiva u Zagrebu, može se utvrditi povijesni razvoj mjesnog imena ZAPRE-

ŠIĆ od ZAPRESEČJE, ZAPRESEČE preko ZAPREŠIĆJE, ZAPREŠIĆE do ZAPREŠIĆ.

Može se ustanoviti, da je prvi oblik, pisan ZAPREZECHYE, u upotrebi u 15. i 16. st., dok se drugi oblik, pisan ZAPRESSICHIE, počinje upotrebljavati krajem prve polovine 17. st., a današnji se oblik, pisan ZAPRES-SICH, javlja već krajem 17. i češće početkom 18. st. No, upotreba pojedinih oblika nije vremenski isključiva. Treba još utvrditi da je u prvom obliku temeljna imenica PRESEKA u kajkavsko-ekavskom, dok je u drugom obliku PRESIKA u ikavskom. Kako je došlo do ove promjene? To nije slučajno, nego pod utjecajem ikavskih doseljenika na područje današnje zaprešićke općine: i danas se u nekim selima zaprešićke općine govori čistim ikavskim govorom uz kaj. Prema tome u današnjem imenu ZAPREŠIĆ u trećem slogu imamo glas i iz ikavskog oblika temeljne imenice, pa prema tome to ime i nije nastalo tvorbom imenice nastavkom -ić.

Najstariji zapis mjesnog imena Zaprešića potječe iz 1474. u jednom popisu crkvene desetine: villa ZAPRYZYCHYE. No, na ovoj je lokaciji bilo naseljeno mjesto i ranije. (Najvjerojatnije se spominje već 1334, kada se u popisu župa zagrebačke biskupije navodi i «crkva sv. Petra u Krapini». Smatra se da se ovo odnosi na nekadašnju župu sv. Petra u Zaprešiću.)

Svakako je zanimljivo spomenuti da se i danas u samoborskom kraju jedan lokalitet, vinograd, također zove ZAPREŠIĆ. Ovaj slučaj potvrđuje da je ime ZAPREŠIĆ moglo uastati i bez spomenute pretpostavke o »zapregi« poštanskih konja, jer je takva pretpostavka isključena u samoborskom slučaju. S druge se strane ovaj samoborski lokalitet spominje u ispravama krajem 16. i početkom 17. st. i to pisano ZAPREZECHIE — sa ostalim samoborskim lokalitetima: Stražnik, Giznik, Bistrac, Jelenski Vrh, Mala Rakovica — dakle na isti način kao i naš ZAPREŠIĆ u to vrijeme. Time je potvrđen nastanak današnjeg mjesnog imena ZAPREŠIĆ na način kako je izložen.

Stjepan Krivošić

Selo Beram u pazinskoj općini u Istri okupljen je na brežuljku u blizini ceste koja vodi iz Pazina prema Poreču. U Bermu je rođen i Vladimir Gortan kojega su Talijani strijeljali godine 1929. Po okolici ima više zaselaka te su u jednom od njih, u crkvi sv. Marije na Škriljinama (Sv. Marija na Škriljinah), sačuvane freske iz god. 1474. slika Vincenca iz Kastva. Ove se godine mnogo o tome govorilo i pisalo, održana je i svečana proslava u povodu petstote obljetnice tih fresaka.

Međutim u člancima što su tom prilikom bili objavljeni mogli smo čitati »o Beramu«, o crkvi »blizu Berama«, o glagoljskim rukopisima »iz Berama« i sl.

Kao što se vidi, naziv toga sela pogrešno se deklinira. Ne uzima se u obzir da je u imenu Beram nepostojano *a* koje se gubi u kosim padežima.

Kako je došlo do takve krive upotrebe? Godine 1955. časopis »Jugoslavija« iz Beograda izdao je lijepu malu monografiju »Beram. Istarske freske«, ali tamo velikim slovima početno poglavlje nosi naziv »Dva lica Berama«, a u tekstu možemo naći ovakve rečenice: »A kad dođeš do Berama...« i sl. Autor te inače lijepe monografije jest Jože Kastelic, direktor Narodnog muzeja u Ljubljani. I u Enciklopediji Jugoslavije, u 8. svesku, pod natuknicom Vincent iz Kastva, stoji: »Njegovo jedino dosad poznato djelo je ciklus zidnih slika u crkvi sv. Marije kraj Berama u Istri.« Pisac toga članka jest dr France Stelè, sveuč. profesor u Ljubljani.

Da li su to izvori pogrešne deklinacije sela Berma ne mogu pouzdano reći, ali da su neupućene mogli zavesti svakako je moguće, pa smo tako mogli čuti i spikere na radiju kako krivo dekliniraju naziv toga mjesta.

U Hrvatskoj enciklopediji i u Enciklopediji Jugoslavije pod natuknicom *Beram* ispravno se deklinira naziv toga sela u svim padežima. Budući da se uporno širi pogrešna deklinacija tog danas već uopće poznatog sela u Istri, potrebno je bilo i u »Jeziku« ukazati na tu pogrešku kako bi se uklonila.

Zlatko Vince

U prošlom godištu Jezika objavljen je moj članak pod navedenim naslovom. Stjecajem prilika ušla je u tiskanje njegova prva inačica namjesto druge. Naime nakon poslana članka iz Uredništva sam primio nekoliko korisnih primjedaba pa sam ga preradio i uputio natrag, međutim nije izišao preradeni članak već onaj prvi. Doduše, druga se inačica ne razlikuje bitno od prve osim u jednome slučaju, koji upravo ište manji ispravak. Između ostaloga u njemu stoji slijedeće:

»Uzevši u obzir značenje marketinga, sve upućuje na imenicu trg. Po podrijetlu trg nije slavenska riječ, dakako onda ni hrvatska. Nastala je od latinske Tergeste (danas talijanski Trieste, dakle Trst), ukoliko ovo nije latinizirana keltska riječ, ali se nalazi u više slavenskih jezika, pa i izvan njih.«

Tada sam ovako pisao o postanju imenice *trg* oslanjajući se na tvrdnju A. Brücknera. No posredstvom glavnog urednika upozorio me L. Bulcsú na novija mišljenja o danome pitanju i, razumije se, prihvatio sam ih te stoga u drugoj inačici (neobjavljenj) navedeni stavak glasi posve drugačije. U njoj se uopće ne spominje Tergeste, odnosno Trieste i Trst, a postanak se riječi *trg* izvodi iz balto-slavenske *turgus*. Dakle: *trg* < *turgus*. Nema sumnje da je ovakvo tumačenje prihvatljivije negoli Brücknerovo, pa smatram opravdanim upozoriti čitatelje na pravo stanje stvari. Na ostale se izmjene sada ne bih osvrtao.

Mate Šimundić

Ispravak

U članku dra Zlatka Vinca »Ima li Vatroslav Jagić zasluga za hrvatski književni jezik?« (Jezik 1973.-1974., br. 3-4, na str. 69. u sredini i dolje) pogrešno je odštampana riječ *Quodmodo* mjesto ispravnog *quomodo*. Molimo čitatelje da to uvažavaju.